TUŞE LA UN PORTRET NEFINISAT

LUCIA WALD
Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine
Universitatea din Bucureşti

Dacă ar fi să-mi reprezint oamenii ca deținători, în grade diferite, ai imaginilor de sorginte lingvistică, aplicate metaforic, ai unei „structuri de suprafață“, corelată cu o „structură de adâncime“, aş spune că, în ceea ce-l privea pe Ion Coteanu, foarte puțini şi în foarte mică măsură, au avut acces la „structura lui de adâncime“.

Omul care, timp de decenii, a fost profesor, academician, conducător de instituții, era de o discreție excesivă în ceea ce privea latura afectivă şi viața lui personală.

Se pare că ceea ce i-a modelat firea şi i-a determinat, în mare măsură, natura relațiilor cu alții s-a datorat unei copilării nefericite – rămas de mic orfan de mamă nu şi-a aflat locul printre frații vitregi.

Dar, ca şi pentru mulți alții, greutățile vieții – materiale şi afective – în loc să-l doboare, au făcut din el un luptător, căci inteligența nativă, munca stăruitoare şi dorința de afirmare l-au însoțit mereu.

A avut marea şansă de a întâlni dascăli de excepție – pe profesorul Al. Graur, care l-a avut elev la Liceul „Gh. Lazăr“ şi care l-a sfătuit să se înscrie la secția de limbi clasice, şi apoi, la facultate, pe profesorul Al. Rosetti.

Despre rolul său ca profesor şi despre aportul său în cercetarea lingvistică din țara noastră sunt mai îndreptățiți să se pronunțe cei care i-au fost studenți, unii devenindu-i apoi colegi.

Ceea ce se remarcă în lucrările sale este străduința de a prezenta un punct de vedere propriu – apelul la bibliografia temei fiind minim.

Nu a fost preocupat să fie cunoscut peste hotare şi, de câte ori a putut, a refuzat să fie trimis în delegații oficiale sau să participe la congrese internaționale.

De tânăr a aderat la o orientare politică de stânga, căreia i-a rămas fidel toată viața. Ca decan a fost obligat, în mai multe rânduri, să aplice măsuri dure, care au trezit – cum era de aşteptat – resentimente din partea celor care au avut de suferit; unii nu l-au iertat nici azi, aşa cum reiese din mărturii apărute recent.

Dar Ion Coteanu nu le-a aplicat din carierism, era convins de justețea lor – ulterior poate le-a regretat, dar era şi el „sub vremi“ şi, de altminteri, atunci când i s-au părut nejustificate sau exagerate, a protestat, ceea ce s-a soldat cu îndepărtarea lui o vreme din corpul profesoral al Universității.

Era foarte vulnerabil – deşi nu părea aşa – şi l-a durut mult când, după 1990, a fost atacat de către unii dintre cei la care a ținut şi pe care i-a sprijinit, reproşându-i-se orientarea politică la care şi ei aderaseră şi care le procurase chiar lor destule avantaje.

BDD-V161 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:01 UTC)

Viața l-a obligat să intre în contact cu mulți oameni, față de care se arăta mereu politicos şi afabil, dar le impunea cumva o anumită distanță.

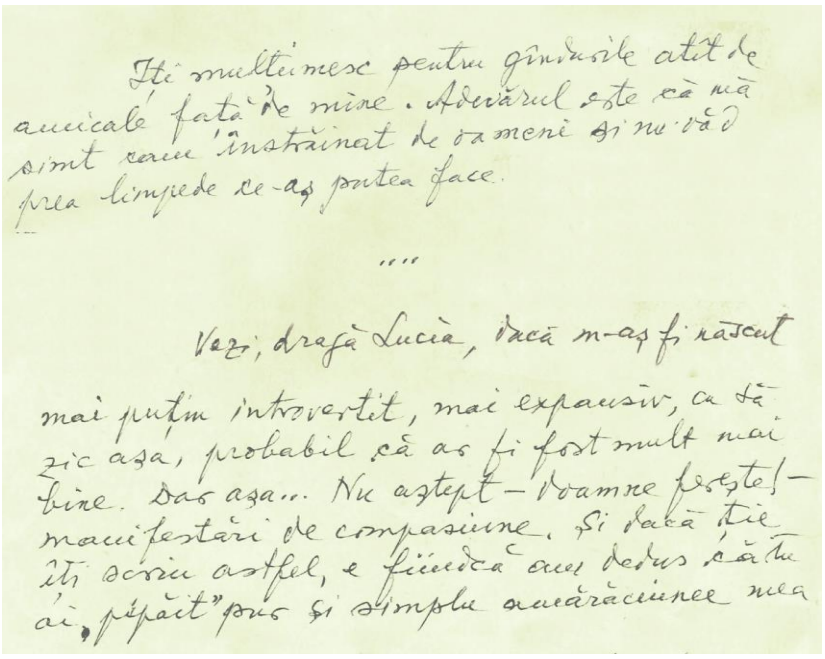
De altminteri nu țin minte ca cineva (chiar apropiat ca grad sau vârstă) să se fi referit la el folosindu-i (şi) prenumele.

Puținilor prieteni la care ținea nu a pregetat niciodată să le dea o mână de ajutor, atunci când a fost solicitat. Ceea ce unii au perceput la el doar ca înțelegere şi amabilitate era – de multe ori – doar o mască sub care ascundea excesiva lui discreție şi chiar timiditate.

Nimeni n-ar fi bănuit cât de mult iubea copiii, de care, în rare prilejuri, s-a putut apropia şi despre care vorbea întotdeauna cu afecțiune şi duioşie, considerându-i o binecuvântare – poate ca un reflex al încercărilor dureroase din propria copilărie.

Îşi cunoştea sensibilitatea şi încerca să o ascundă, cu grijă, de ochii lumii. Mărturie stau câteva rânduri pe care mi le-a adresat într-o scrisoare din 1989, după pierderea unei persoane la care a ținut mult. Şi poate nici atunci nu ar fi avut tăria să mi le spună direct, ci la scurtă vreme după drama lui, pe când eu mă aflam la mii de kilometri (în SUA).

Iată acele fragmente de autoportret, pe cât de tragic pe atât de sincer:

Ştiu că nu ar fi vrut să fie „deconspirat“ şi să-şi recunoască reala stare de spirit. Eu însă am socotit de cuviință să adaug la portretul lui câteva însemnări pentru a-i întregi imaginea, pentru a o apropia, fie şi parțial, de structura lui sufletească reală (atâta la cât am putut avea acces).

Mi s-a părut o îndatorire firească şi pentru conştiința mea sau, cu vorbele Profetului, într-o versiune latină: „Dixi et salvavi animam meam“.

BDD-V161 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:01 UTC)